

ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:4 – Sayı:14 - Kasım 2020

koynunda büyüdük

BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ŞİİRİN DÖNÜŞÜMÜ *TRANSFORMATION OF POETRY IN THE INFORMATION SOCIETY PROCESS*

DOI: 10.33404/anasay.740542

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

Elif İBŞİROĞLU BAYRAM*

ÖZ

Teknoloji alanında yaşanan yenilikler, yirminci yüzyılın ilk yıllarında toplumsal değişimi beraberinde getirmiştir. İletişim kanallarının genişlemesiyle birlikte; bilgi, dijital ortamda kolay ve hızlı yayılabilir, paylaşılabilir hâle gelmiştir. Bilginin çabuk erişilebilir olması ile dijital ortamın kullanım alanı genişlemiş ve bilgi toplumu süreci başlamıştır. Birçok uygulama için dijital platformlardan yararlandığımız günümüz dünyasında, edebiyat ve şiir de kendi yerini bulmuştur. Bu çalışmada; edebiyatın ve özellikle şiirin, bilgi toplumu olarak adlandırılan süreçte geçirdiği dönüşüm ele alınmıştır. Şiirin dijital ortamda, internetteki kullanımı, sosyal medya uygulamaları ve okuryazarlık kapsamında; daha önce yapılmış olan literatür çalışmalarına dayanılarak açıklanmıştır. Çalışma; şiirin, söz konusu mecraların desteğiyle görünür olduğunu belirlemiştir.

Anahtar sözcükler: Bilgi toplumu, Bilgi, Şiir, Dijital şiir, Edebiyat, Dijital edebiyat, İnternet

1- Makale Geliş Tarihi: 21. 05. 2020 Makale Kabul Tarihi: 11. 11. 2020

* Öğr. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, elif@uludag.edu.tr **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0003-3388-356X>

ABSTRACT

Innovations in the field of technology brought about social change in the early years of the twentieth century. With the expansion of communication channels; information can be spread and shared easily and quickly in the digital environment. With the rapid availability of information, digital media has been used more and the information society process has begun. In today's world where we use digital platforms for many applications, literature and poetry have found their place. In this study, the transformation of literature and especially poetry in the process called information society is discussed. The use of poetry in the digital environment and on the Internet is explained based on previous literature studies within the scope of social media applications and literacy. The study has determined that the poetry is visible with the support of the channels in question.

Keywords: Information society, Information, Poetry, Digital poetry, Literature, Digital literature, Internet.

1. Giriş

Bilgi toplumu, yirminci yüzyıl başlarında sanayi sonrası toplumun bir dönüşüm içine girmesiyle ortaya çıkmış; toplumlar arasında dönüşümü sağlayan unsur ise bilgi olmuştur. Teknolojide yaşanan gelişmeler, iletişim ağının genişlemesini sağlamış ve bu durum bilginin yayılmasını kolaylaştırmıştır.

Dijital bilginin dağıtımı için yaygınlaşan ağlar, bilgi toplumunun ortaya çıkmasını hızlandırmıştır. Bununla birlikte, ağların teknik gelişimi ve yaygın kullanımı güvenlik, mahremiyet, üretim etiği ve içeriğin yayılması ile ilgili düşünceleri geride bırakmıştır. Bugün hem multimedya trafiği hem de dijital bilgiye erişen ve bilgiyi ileten kullanıcıların beklentileri, ortaya çıkan pazar potansiyelinden yararlanmak için çok uluslu büyük şirketler ve anlaşmaların oluşturulmasına yol açmıştır. Bir tarafta özel ya da kamuya ait olan ağ sağlayıcıları, diğer tarafta hizmetler ve içerik sağlayıcılarla dijital bilgi dünyası geniş bir alana doğru hızla ilerlemektedir. Ancak dijital bilginin ahlâki, yasal ve toplumsal yönleri, ticari ortakların kâr beklentileri nedeni ile tehlike altındadır (Saksida 1997: 261-267).

Beşeri bilimlerdeki temel disiplinler arası kavramlardan biri haline gelen bilgi toplumu terimi devlet adamları, politikacılar ve araştırmacılar tarafından

yaygın olarak kullanılmakta ve modern toplumun varoluşsal özelliklerini belirlemektedir. Bu nedenle, gelişmiş ülkeler bilgi toplumunu geliştirip iyileştirmekte ya da onu ulusal bir stratejik rehber olarak kabul etmektedir. Örneğin; Batı Avrupa, Bilgi Toplumu Günü'nü kutlamaktadır. Birçok devlet, elektronik devlet teknolojilerini tanıtmakta ve dijital devletin hedefi belirlenmektedir (Elyakov 2010: 60). Bilgi toplumunun gelişmiş ülkelerdeki uygulamaları, dijital çağın bir göstergesi olmaktadır.

Tarihte ilk kez, makinelerin (bilgisayarlar dâhil) çalışması ile insanların ortaya çıkan karmaşık ve özgün sorunlar üzerinde düşünmesi, bu sorunları çözmesi ve çözümleri uygulaması nesnel olarak mümkün olmuştur. Bilgi toplumu sürecinde, insan beyninin çok sayıda gereksiz, maliyetli, zaman alıcı veri işleme prosedüründen kurtulması ve entelektüel çalışmalarına odaklanması, yeni fikirlerin üretilmesi, yenilikçi projelerin geliştirilmesi, öncü çalışmaların yapılması, yerleşik uygulama ve teoriye geçilmesi amaçlanmıştır. Modern bilgi toplumu, bilgisayar endüstrisinde büyük değişikliklere, toplumda maddi ve manevi alanlarda değişimlere yol açan üretim ve bilginin, insanlar tarafından kullanımının bir sonucudur (Elyakov 2010: 72). Bilgi toplumu sürecinde insanlar, zamandan tasarruf edebilmekte ve bu sayede üretim alanlarını genişletebilmektedir.

Bilgi toplumu iki ana bilgi sürecinden oluşmaktadır: Üretim ve tüketim. Üretim süreci, bilgisayarlar, telekomünikasyon cihazları ve ekipmanlarını kapsayan donanım olabileceği gibi; internet siteleri, televizyon programları şeklinde bilgisayar yazılımı da olabilir. Bilgi tüketimi ise donanım, yazılım ve kendi başına bilgi olarak da ifade edilebilir. Telekomünikasyon ve PC, telefon ve TV gibi bilgi cihazlarının yaygın olarak benimsenmesi yüksek düzeyde tüketimin bir göstergesidir (Wilson-Kellerman-Corey 2013: 11-41). Bilgi toplumunda üretim ve tüketim anlayışının teknolojik gelişmelerden yana değiştiği görülmektedir.

Bilim, teknoloji ve yenilikte ortaya çıkan gelişmeler, uzmanlaşmaya ve küresel anlamdaki karmaşıklığın büyümesine yol açmaktadır. Araştırma ve geliştirme (AR-GE), beceriler, markalar ve örgütsel yapı bilgi temelli sermayedir ve rekabetin artmasına neden olmaktadır. Yazılım, AR-GE, markalaşma ve fikri mülkiyet gibi bilgi temelli sermaye; rekabet ve istihdamda anahtar rol üstlenmektedir (Wyckoff 2012: 18).

Bilgi ve iletişim teknolojisi (BİT), toplumun örgütlenmesini ve işleyişini büyük ölçüde değiştirmiş ve bilgi toplumu olarak adlandırılan yeni bir süreci

getirmiştir. Özellikle internet; sosyal, ekonomik ve teknolojik fonksiyonları hızla devralmıştır. İnternetle birlikte yeni etkileşim biçimleri ortaya çıkmaktadır. İnternet; yiyecek siparişi vermek, siyasi protestolar düzenlemek, yeni girişimleri finanse etmek, ürün paylaşımında bulunmak, küresel sorunları tartışmak, kişilerin birbiriyle ve arkadaşlarıyla iletişim halinde olmasını sağlamak, iş yerlerini uzaktan izlemek, trafiği kontrol etmek, belge yayınlamak gibi çeşitli uygulamalar için kullanılmaktadır (Heylighen-Lenartowicz 2017: 1). İnternet, bilgi toplumu sürecinin önemli bir örneği olarak gösterilebilir ve günlük yaşantının birçok alanında faydalanılan bir araç durumundadır.

Günümüzde kullanıcıların internet üzerinde bilgi sahibi olmak için yoğun kullandıkları web sitelerinden biri Wikipedia'dır. Sözlük uygulamaları olarak; Ekşi Sözlük ve TurEng popüler internet kaynaklarındandır. Youtube, Flickr gibi resim ve video paylaşım sitelerinin yanı sıra dijital arşivler de yoğun şekilde kullanılmaktadır. Yeni gelişmelerden haberdar olmak, görüş paylaşmak için günlükler, sohbet odaları kullanılan alanlardandır. Sosyal medya araçları kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren uygulamalar arasındadır (Tonta 2009: 751). Kişiler, internet kaynaklarını bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanmakta, günlük yaşantılarında iletişim kurmak için sosyal medya araçlarından faydalanmaktadır.

Bugün internetin, yaygın kullanım alanlarından birinin edebiyat olduğu görülmektedir. Çalışmada internetin şiir üzerindeki etkisine geçmeden önce edebiyattaki yansımaları incelenecektir.

2. Dijital Edebiyat ve Şiir

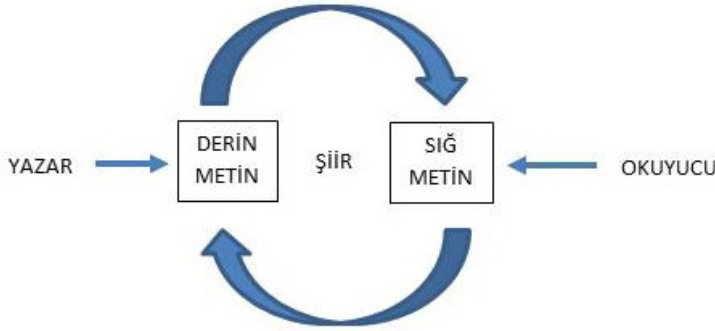
Dijital edebiyat daha önce kitap olarak basılmamış sözlü ve yazılı edebî ürünlerin elektronik ortamda ilk kez üretilmesi veya onları üretenlerle eleştiriyeye tabi tutulmasıdır (Şengül 2019: 290).

Teknoloji ile ilgili geliştirilmiş olan kitaplar, teorik bir edebiyat kavramını temsil eden radikal değişim olarak adlandırılmaktadır. Radikal değişim, dijital toplumla iç içe geçmiş etkileşim, bağlantı ve erişim türlerini yansıtan kitapları tanımlamakta ve açıklamaktadır. Etkileşim, bağlantı ve erişim kavramlarını teknolojinin sağladığı, internet, CD-ROMlar ve hücresel telefonlarla günlük yaşamımızda görmekteyiz (Dresang-McClelland 1999: 160).

Günümüzde yazarlar ve diğer yaratıcı çalışanlar, dijital teknoloji ve medyanın, yaratma, yayma ve çalışmalarını koruma yöntemlerinin değişmesi ile

karşı karşıyadır. Çağdaş Hırvat yazarların tutum, alışkanlık ve uygulamalarını, dijital belgelerin ve edebi biçimlerin oluşturulması, organizasyonu ve korunmasını inceleyen araştırma sonuçları göstermektedir ki; kişisel dijital arşivleme, dijital miras ve genel olarak dijital kültürel mirasın korunması önem arz eden ve üzerinde düşünülmesi gereken konulardır (Micunovic-Marcetic-Krtalic 2016: 2). Dijital ortamda üretilen içeriklerin artması, bilginin korunması, saklanması sorununu da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle kültürel mirasın korunması konusu günümüz için önem arz etmektedir.

Bugün medya ile ilgili; toplumdaki sosyal alanın ve kişilerarası ilişkilerin yeniden şekillendiği bir süreç söz konusudur. Kişisel bilgi işlem cihazları ve mobil ağ sayesinde bu süreç hızlanmakta ve genişlemektedir. Medyadaki değişim; şairin yaratıcılığının genişlemesine katkıda bulunacak ve yazma/okuma sürecini teşvik edici yollarla etkileyecektir. Kişisel bilgisayarlara ve mobil cihazlara daha fazla erişilebilirlik ve Web'in büyümesi, özellikle dijital olan medya şiirinin yaygınlaştırılmasına yardımcı olmuştur. Medya şiiri, yeni iletişim ve bilgi teknolojileri ortamında yaratılan ve deneyimlenen yenilikçi şiir olarak tanımlanmaktadır (Kac 2007: 7).

Şekil 1. Dijital şiirde yazar-okuyucu ilişkisi (Calvi-Buchanan 2010: 2)

Dijital şiir kavramının üretken bir sanat biçimi olarak araştırıldığı bir çalışmada; yaratıcılık, tasarım süreci, izleyici/okuyucu ve dijital şiir uygulayıcıları arasındaki etkileşim Şekil 1'deki model ile incelenmektedir. Buna göre; yazar ve okuyucu arasında son okuma deneyimine açık bir anlaşma vardır. Yaratıcılık, yazar ve okuyucu arasındaki anlaşmanın yapıldığı, her birini temsil eden derin

ve sığ metnin uzlaştırıldığı şiirin kendisi olan arayüz seviyesinde gerçekleşmektedir. Bu durum, anlamın ortaya çıkmasından önce gerçekleşen içeriğin birlikte yaratılması eylemidir (Calvi-Buchanan 2010: 2).

3. İnternet Edebiyatı ve Şiir

Şiir; televizyon, film ya da pop müzik türü gibi ticari kanallarla para kazanılabilen bir alan değildir. Bu nedenle şairler, şiirin değerini koruyabilmesi için toplum temelli etkileşime ve canlı performanslara sıcak bakmaktadırlar. Özellikle 1990'lı yıllarda kafe, kitapçı, şiir salonlarında etkinlik ve resitallerin düzenlenmesi bu nedenledir (Inwood 2015: 53).

Günümüzde internet edebiyatının yaygın olduğu bir ülke örneği olarak Çin'de, dijital edebiyat eserinin basılmış birçok antolojisinin ilk kez 2000'li yıllarda yayınlandığı görülmüştür. Küçük editöryal dipnotların doğrudan e-okuyuculara indirilen edebi metinlere eklenmesi literatür açısından etkileyici bir yeniliktir. Çin'de internet literatürü çoğunlukla sosyal bir faaliyettir. Bir kişinin internet üzerinde kendi sitesini kurmasının önünde engeller varsa; internet kullanıcıları, ticari portallar tarafından sunulan kişisel blog, mikroblog, tartışma forumu gibi standart uygulamaları kullanmayı tercih etmektedirler. Uygulamalar ne kadar standartsa, çevrim içi yazarların yazılarının şeklini ve tasarımını deneyimleme olasılığı o kadar düşük olmaktadır. Deneysel yazar ve gruplar, interneti kendi alanlarını bulmak için kullanmaya devam etmektedirler (Hockx 2015: 188-191). Çin'de internet ortamında edebiyat alanının yaygın bir kullanımının olduğunu söylemek mümkündür. Teknolojik anlamda yaşanan değişimler, edebiyatın sanal ortamda gelişme göstermesini ve uygulanabilir olmasını sağlamıştır.

İnternet, bireyler için özel bir alanı ifade etmektedir ve bu alan şiir için de geçerlidir. Bugün internette şiirle ilgili birçok web sitesi mevcuttur. Bu sitelerde şiirle ilgili paylaşımların, şiir üzerine yazılmış yazıların, yorum ve eleştirilerin yer aldığı görülmektedir. Bu anlamda internetin, kişilerin şiirle ilgili heyecanlarını paylaştıkları, faydalı bir alan olduğunu söylemek mümkündür.

İnternetin büyümesi modern şiir türü, şiir yazar ve okuyan insanların birçoğu için şu anlama gelmektedir: Daha önce yazılı olarak yayınlanıp yayınlanmadığına bakılmadan, kalite açısından değerlendirilmeden, internetteki potansiyel izleyici kitlesiyle yazıları çevrim içi olarak paylaşmak çok kolaydır. Dijital medya, edebiyatın üretimine katılım sağlamakla kalmamış; halkın neyin iyi şiir

olup olmadığına karar vermesine fırsat sunmuştur. Bununla birlikte internetin, kültürel alanlara ulaşma seviyesini düşürdüğü düşünülmektedir. İnternet tabanlı edebiyat oluşumunda, yazılanların küçük bir kısmı başkalarının dikkatini çekmektedir. Çevrim içi olarak bulunan şiirsel metinler arasında okumaya değer bir yazıya karar vermek ve başkalarının dikkatini çekebilmek için filtreleme gerekli olmaktadır (Inwood 2015: 44-47). Şiirlerin internette paylaşılması, onların geniş kitleler tarafından değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Günümüzde şiirsel yazıların nitelik açısından değerlendirilmesi, edebiyat dergileri, şiir odaklı web siteleri ve blog sayfalarıyla sınırlı değildir; içinde bulunduğumuz sosyal medya çağında, kültür üretimine ve eleştirisine kitlesel katılım önem kazanmış durumdadır (Inwood 2015: 46). Bugünün şiir anlayışında; şiir paylaşımları etkileşimin yoğun olduğu (sanal) dünyaya evrilmektedir.

İnternet üzerindeki edebi yayınlarda şiir yayınlamak birçok şair için çekicidir. Çevrim içi yayınların evreni büyürken, organizasyon, keşif, erişim ve arşivleme araçları gerekli hale gelmektedir. Şiir eserlerinin yayınlanması ve korunması hızla değişen teknolojik altyapılarla yakından ilgilidir. Çevrim içi anket ve röportajlarla sadece web tabanlı olarak yayınlanan şiir hakkında paydaşların tutum ve uygulamalarının araştırıldığı çalışmada analiz sonuçları göstermektedir ki; dijital platformların ve çevrim içi yayın organlarının ortaya çıkması şairler için önemli bir yeniliktir. Bu sayede şiir eserlerinin erişilebilirliği artmakta, edebi açıdan farkındalığı az olan şiirin yayın alanı genişlemektedir (Fleming May-Green 2016: 871-872). İnternet şiir yazan birçok kişi için kendilerini kanıtlayabildikleri yer olmaktadır. Şiir yazarlar, sanal ortam sayesinde geniş kitlelere ulaşabilmekte, şiirlerini tanıtmaya fırsatı bulabilmektedir.

Amerikan Şairler Akademisi, kamuoyunun dikkatini şiire çekmek için birçok etkinlik yapmıştır. 1996'da Akademi, Yıllık Ulusal Şiir Ayı'nı tanıtmış; bu etkinlik için halka dağıtılan şiir bilgi rehberi, posterler ve tanıtım materyalleri ile hayran çekmeyi başarmıştır. Ancak şiire erişimdeki değişiklikler içerisinde internet, en fazla etkiye sahip olmuştur. Yayıncılık endüstrisi ve Akademi, şiirin yayınlanması konusunda kontrol mekanizması iken; internet yenilikçi şiirin yayılmasına izin vermiştir. Kamuya açık olan çok sayıda şiire internette erişimin kolaylaştırılması ile eğitim ve özel grupların yanı sıra kuruluşlar, tam metin çevrim içi şiirlere hızlı ve kolay erişim sağlamak için özel olarak tasarlanmış veri tabanları oluşturmaya başlamıştır. Toronto Üniversitesi İngilizce Bölümü'nün,

400'ün üzerinde şair ve 2.900'ün üzerinde İngilizce şiirin aranabildiği bir veri tabanının olması bu duruma örnektir. İnternet, şiiri geniş bir izleyici kitlesine ulaştırarak şiirde yeniliği sağlamıştır (Richey-Kratzert 2005: 42-45). Amerika ve Kanada'da şiirin daha fazla kişiye ulaşmasına yönelik uygulamalar yapılmıştır. Bu ülkelerde şiir, geniş kitlelere duyurulmaya çalışılmaktadır.

Yeni nesil şairler, bilgi teknolojisini ve interneti kullanmak, dijital şiiri takip etmek durumundadırlar. Bilgisayar teknolojisi, şair ve sanatçılar için kendilerini ifade etmenin yeni bir yoludur. Web üzerindeki e-şiir sayısı oldukça fazladır. Google arama motorunda şiir sözcüğüyle yapılan basit bir aramada dokuz milyondan fazla sonuç elde edilmiştir. Dijital ortamda resmi olmayan bir sözlük için şiir tanımları hazırlanmış ve Shirkey (2003: 249), bunlardan bazılarını aşağıdaki gibi örneklendirmiştir:

E-şiir: Yazılı, yayınlanmış ve öncelikle elektronik ortamda okunması gereken her tür şiir için kullanılan genel terimdir.

Yeni Medya Şiiri: Elektronik ortamda, grafiklere, videolara, seslere ve diğer unsurlara dayanan şiirdir.

Hiper Metin Şiiri: Okuyucunun kendiliğinden şiir oluşturmasını sağlayan, doğrusal olmayan bir bağlantı sistemi kullanan şiir formudur.

Somut Şiir: Sayfadaki veya ekrandaki kelimelerin düzenlenişinin kelimelerin kendisi kadar anlamlı olduğu basılı ve elektronik şiirsel formdur.

Ses Şiiri: Şiirin, yüksek sesle okunurken nasıl ses çıkardığına vurgu yapan şiir formudur.

Görsel Şiir: Tipografi, hat sanatı, resim ve fotoğraf gibi görsel unsurların şiir oluşturma sözcükleri ile karıştırıldığı basılı ve elektronik sanat eseridir (Shirkey 2003: 249).

Multimedya ve web teknolojileri şiirin dili ve biçimi üzerinde etkilidir. Teknolojik olanaklar, elektronik yazı olarak bilinen görsel ve metinsel deneyler için kullanılmaktadır. İnternet, şiirin kitlesel olarak izlenmesini ve hızla yayılmasını mümkün kılmaktadır. Teknolojik gelişmelerin şiirdeki yansıması, şiirin “yeni” ye cevap verdiğini göstermektedir (Williams 2011: 208). Bilgi toplumu sürecinde dijital ortam yaygın bir kullanım alanı oluşturmuş; internet, çevrim içi dünyada şiirin görünür olmasını sağlamıştır. Elektronik ortam şiirin üretilmesi, yazılması ve daha fazla kişiyle paylaşılmasını mümkün kılmıştır.

4. Sosyal Medya ve Şiir

Sosyal medyanın yaygın olduğu dönemimizde; kişiler bu platform araçlarını kullanarak yazı, fotoğraf, resim, video paylaşımlarında bulunabilmekte; bu paylaşımlara yapılan yorumlar ve paylaşımlardan alınan geri bildirimlerle birebir etkileşim içerisinde olmaktadır. Uygulamalar, şiirin bu alanlarda örneklerinin olduğunu göstermektedir.

Popüler sosyal ağ olan Facebook'ta yaratıcı işbirliğine katılmanın olanaklarının ve sınırlamalarının araştırıldığı bir multimedya şiir projesi oluşturulmuştur. Bu projede; her katkı, katılımcının küçük profil resminin yanı sıra bir zaman göstergesi ile işaretlenmektedir. Bu sayede, sayfayı ziyaret eden herkes şiirin hangi bölümünün kim tarafından yazıldığını belirleyebilmekte ve isterse doğrudan şairle iletişime geçebilmektedir. Proje sırasında, şiirin sıklıkla farklı katılımcı şairler arasında bir diyalog şeklinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu, “durum” alanı aracılığıyla düzenli olarak Facebook'ta gönderilen mesajlara benzemektedir. Temel fark ise kullanılan dildedir. Kullanıcılar bilinçli olarak bir şiir projesine katılarak, kendilerini kamusal alanda şiirsel bir biçimde ifade etmektedirler (Hamidi-Baljko 2010: 305-306).

Kullanıcılarına yüz elli karaktere kadar mesaj gönderme hizmeti sunan Twitter, dünyanın en çok ziyaret edilen web sitelerinden biri haline gelmiştir. Yapılan araştırmalar, Twitter'ın şiir alanındaki kullanımının içerik üretimi ile ilgili olduğunu göstermektedir. Buna göre; Twitter'ın coğrafi olarak etiketlenmiş içeriği şiir üretimi için sözlüksel temel olarak kullanılmaktadır. Oluşturulan şiirler, anlambilimiyle sözdizimsel olarak yapılandırılan kafiye şemasının üzerine yerleştirilerek entegre edilir. Otomatik şiir üretiminin ele alındığı çalışma sürecinde; anlabilim, sözdizimi ve bir dilde olması muhtemel tüm sözcükler dikkate alınmıştır (Hartlova 2013: 1-11).

Şiir oluşturma konusunda bir platform olan PoeTryMe, Twitter sosyal ağından esinlenerek şiir üretiyor olmanın örneğini sergilemektedir. Buradaki sistem; belirli bir konuyu ifade eden tweetleri arayarak, bu tweetlerde en sık kullanılan kelimeleri çıkarmakta ve bunları yeni şiirlerin üretimi için temel olarak kullanmaktadır. Bu temel, anlamlı kelimelerle genişletilebilmektedir. Oluşturma işlemi, bir anlamsal ağ ve dilbilgisine dayanan sistem tarafından gerçekleştirilmektedir. Ortaya çıkan şiirler, konu ile ilgili olmasa da; sistem konunun belirlediği anlamsal alanla ilgili bilgileri şiirsel olarak ifade etmektedir (Fred-vd 2016: 13).

Günümüzde Instagram, güçlü bir sosyal medya aracıdır. Toplum, bu dijital kaynağı deneyimlerini, fotoğraflarını, anlık durumlarını, bilgiyi paylaşmak ve arkadaşları hakkında yorum yapmak için kullanmaktadır. Tüm bu nedenlerle Instagram'ın öğrencilerin öğrenme ve öğretme sürecine katkıda bulunan pedagojik bir rolü olduğu düşünülmüştür. Martinez (2016: 6292-6297)'in, İspanyol dili ve edebiyatındaki didaktik bir deneyimi bir grup öğrenci ile birlikte incelediği çalışmasında; Jorge Manrique²'nin şiirini ve özellikle de dörtlüklerini öğrenmeyi sevdiği eğitim projesinde öğrenciler, yazarın bir kompozisyonunu okuyup, ardından şiir duygusunu bir resimle ve Instagram üzerinden bir yorumla ifade etmektedirler.

Sosyal medya araçlarının kitleler tarafından yoğun kullanıldığı günümüzde, şiir de, bu mecralarda kendine yer bulmuştur. Sosyal medya; katılımcılar tarafından şiir üretimi, yazımı ve paylaşımı gibi amaçlar için kullanılmaktadır.

5. Şiir Okuryazarlığı ve Teknoloji

Şiirin, okuryazarlık gelişimini destekleyen yönü öğretmenler tarafından kabul görmüş bir yaklaşımdır ve öğretmenler, öğrencilerini şiirin okunması ve yazılması sürecine dâhil etmektedirler. Bu sayede öğrenciler, şiirle ilgili çıkarımlarda bulunup ana fikri tanımlayarak, yargılarda bulunup sonuç çıkararak kendilerini geliştirebilmektedirler. Şiirin basılı olarak değil, görsel işitsel yollarla yeni dijital medya kullanılarak yaygınlaşmasını savunan çalışmada; öğretmenlerin yeni medyayı nasıl kullanabileceğine dair iki yöntem vardır: Hiper ortam yanıtları yazma sayesinde öğrenciler, var olan veya yazdıkları bir şiirdeki anahtar kelimelerden ya da kelime öbeklerinden bağlantı oluşturmak için HperStudio4, PowerPoint, Corel programlarındaki köprü ekleme (bağlama) işlevini kullanabilmektedirler. Şiire görsel, işitsel bileşenler eklemek, dili kullanmayı ve edebiyatı deneyimlemeyi sağlayacaktır. Bir diğer yöntem olan dijital şiir oluşturma ile öğrenciler kendi dijital şiirlerini yaratabilmekte ya da var olan bir şiiri multimedya aracılığıyla temsil etmek için PhotoStory3 veya MovieMaker'ı kullanabilmektedirler. Bu sayede çalışmalarına ses efektleri, müzik klipleri, dijital kamera ile fotoğraf çekerek görüntü ekleyebilmektedirler (Hughes 2007: 1-4). Şiir, eğitim alanının bir parçasıdır. Teknolojik gelişmeler, öğretmen ve öğrencilerin şiiri dijital ortamda keşfetmelerine yardımcı olmaktadır.

Sanal ortamda gerçekleştirilen edebiyat öğretiminin uygulama ve öğrenci

2- İspanyol şair

başarısına etkisinin araştırıldığı çalışmada sonuçlar göstermektedir ki; çocuklar internet grubunu çoğunlukla mesajlaşmak için kullanmışlardır. Ayrıca çocukların görsel araçları yaratıcı bir şekilde; okudukları edebi eserin kendilerinde meydana getirdiği duygu ve düşüncelerin görsel araçlarla yansıtılması biçiminde kullandıkları görülmüştür. Bu durum geleneksel edebiyat öğretimi ortamında rastlanmayan yeni bir öğrenme deneyimi olarak kabul edilmektedir (Arıkan, 2008, s. 25). Çocukların ve öğrencilerin interneti kullanımına ilişkin yapılan çalışmalar, iletişimin ve görselliğin onlar için önemli olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Bilgi toplumu olarak adlandırılan süreçle birlikte insanlık yeni bir oluşuma geçiş göstermiştir. Bu süreçte yaşanan teknolojik gelişmeler, bilgiyi kolaylıkla erişilebilir kılmış; bilginin hızla yayılabilir ve paylaşılabilir olmasını sağlamıştır. Teknolojik dönüşüm, birçok uygulamada varlığını göstermiştir. Özellikle internet, mesafeyi ortadan kaldıran küresel bir ağla dünyayı kuşatmış; edebiyat ve şiir, teknolojik değişimin etkisini internet olgusuyla birlikte yaşamıştır. Bu bağlamda internet üzerinde edebiyat ve şiire dair yazıların yazıldığı, paylaşımların yapıldığı uygulamalar mevcuttur. Yazılan şiirlerin paylaşılmasının ve yayınlanmasının yanı sıra; içerik üreticiler sayesinde sistem tarafından oluşturulan şiirler de vardır. Çin ve Amerika gibi teknolojinin yoğun kullanıldığı ülkelerde; şiirin görünürlüğünü arttıran uygulamalar olmuştur.

Şiir paylaşımlarının yaygınlaşması, kalite sorununu da beraberinde getirmiştir. Birçok paylaşımcı için şiirlerinin, internet ortamında yayınlanması önem arz ederken; yayınlanan şiirlerin ne kadarının iyi olduğu sorunu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle dijital platformda yayınlanması düşünülen şiirlerin, bir filtreleme uygulamasından geçirilmesi gerekli olmuştur.

Dijital ortamda şiir için resmi olmayan sözlük oluşturulup, burada şiir tanımlamalarına yer verilmiştir. Bu durum şiirin, dijital platformda sadece paylaşılması ve yayılması ile sınırlı kalmadığını göstermektedir. Sosyal medya, şiirin yaygın kullanımı ile ilgili etkin bir alanı temsil etmektedir. Facebook, Twitter ve Instagram, görünürlüğü çoğaltan sosyal medya uygulamalarıdır. Şiirin bu alanlarda da etkili bir kullanımının olduğu belirlenmiştir. Gerek yazı şeklinde görsel olmayan; gerek fotoğraf, resim, video gibi görseli içeren uygulamalarla şiir dijital ortamda kendine yer edinmiştir. Twitter uygulamasının, şiirin dijital ortamda içerik üretimine bir örnek temsil ettiği gözlenmiştir.

Şiirin, eğitim alanında; okuryazarlık gelişimine katkıda bulunduğu ortaya konulmuştur. Öğretmenlerin, dijital medya araçlarını kullanarak; öğrencilerini şiir yazmaya teşvik etmeleri, bu katkının bir göstergesidir.

Çalışmadan elde edilen tespitlere dayanarak şunu söylemek mümkündür: Tarihsel süreçte teknolojik yenilikler, toplumların değişiminde rol oynamış ve şiir de bu değişimin bir parçası olmuştur. Dijital uygulamaları faydalı şekilde kullanmak, şiirin görünür olması açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

ARIKAN, Arda (2008), “Using Internet Groups in the Learning of Literature”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, (19-26). DOI:

CALVI, Licia-BUCHANAN, Paul (2010), *Create10 - The Interaction Design Conference. A Case on Generative Art: Digital Poetry*, (1-2) içinde. Edinburgh: BCS Learning & Development, DOI: 10.14236/ewic/CREATE2010.19

DRESANG, Eliza T.-MCCLELLAND, Kathryn (1999), “Radical Change: Digital Age Literature and Learning”, *Theory Into Practice*, 38 (3), [160]-167.

ELYAKOV, A. D. (2010), “The Nature of the Modern Information Society”, *Scientific and Technical Information Processing*, 37 (1), 60-73, DOI: 10.3103/S0147688210010090

FLEMING-MAY, Rachel A.-GREEN, Harriett (2016), “Digital Innovations in Poetry: Practices of Creative Writing Faculty in Online Literary Publishing”, *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67 (4), 859-873, DOI: 10.1002/asi.23428

FRED, Ana-vd (Ed.) (2016), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 631. Automatic Generation of Poetry Inspired by Twitter Trends*, (13-27) içinde. Cham, İsviçre: Springer, DOI: 10.1007/978-3-319-52758-1_2

HAMIDI, Foad-BALJKO, Melanie (2010), *GROUP '10: Proceedings of the 16th ACM International Conference on Supporting Group Work. Collaborative Poetry on the Facebook Social Network*, (305-306) içinde. New York: ACM Digital Library.

HARTLOVA, Eliska (2013), *Mobtwit Mobile Social Poetry with Tweets*, University of Amsterdam Faculty of Science Bachelor Thesis, Amsterdam.

HEYLIGHEN, Francis-LENARTOWICZ, Marta (2017), “The Global Brain as a model of the future information society: An introduction to the special issue”, *Technological Forecasting & Social Change*, 114, 1-6, DOI: 10.1016/j.techfore.2016.10.063

HOCKX, Michel (2015), *Global Chinese Culture: Internet Literature in China*, New York: Columbia University Press.

HUGHES, Janette (2007), “Poetry: A Powerful Medium for Literacy and

Technology Development”, *What Works? Research into Practice*, 7 (10), [1-4].

INWOOD, Heather (2015), “Poetry for the People?: Modern Chinese Poetry in the Age of the Internet”, *Chinese Literature Today*, 5 (1), 44-54, DOI: 10.1080/21514399.2015.11834072

KAC, Eduardo (Ed.) (2007), *Media Poetry: An International Anthology*, Bristol: Intellect Books.

MARTINEZ, Alfredo Blanco (2016), *INTED Proceedings. Instagram as a Social Media Tool to Learn Spanish Poetry: An Experience with Students of a Level*, (6292-6297) içinde. Valencia, İspanya: IATED.

MICUNOVIC, Milijana-MARCETIC, Hana-KRTALIC, Maja (2016), “Literature and Writers in the Digital Age: A SmallScale Survey of Contemporary Croatian Writers’ Organization and Preservation Practices”, *PDT&C*, 45 (1), 2-16, DOI: 10.1515/pdte-2015-0028

RICHEY, Deborah-KRATZERT, Mona (2005), “‘I Too Dislike It’: The Evolving Presence of Poetry on the Internet”, *Journal of Library Administration*, 43 (3-4), 41-54, DOI: 10.1300/J111v43n03_04

SAKSIDA, Marino (1997), “The Information Society in the 21st Century: Converting from Analogue to Digital”, *Intl. Inform. & Libr. Rev.*, 29, 261-267.

SHIRKEY, Cynthia D. (2003), “E-poetry: Digital Frontiers for an Evolving Art Form”, *College and Research Libraries News*, 64 (4), 249-251.

ŞENGÜL, Servet (2019), “Dijitalleşen Edebiyat ve ‘Elestirihaber.com’ Örneği”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 63 (12), 289-303.

TONTA, Yaşar (2009), “Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği”, *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (4), 742-768.

WILLIAMS, Nerys (2011), *Contemporary Poetry*, Edinburgh: Edinburgh University Press.

WILSON, Mark I.-KELLERMAN, Aharon-COREY, Kenneth E. (2013), *Global Information Society: Technology, Knowledge, and Mobility*, Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

WYCKOFF, Andy (2012), “Information society: Which way now?”, *Organisation for Economic Cooperation and Development. The OECD Observer*, 293, 18.

Oya ŐAKI AYDIN

DİJİTAL KÜLTÜRÜN “OYNANAN” MASALLARI: BRAWL STARS OYUNUNUN GREIMAS’IN EYLEYENSEL ÖRNEKÇESİNE GÖRE İNCELENMESİ

Aybike SERTTAŐ - Dorukan ÇELİK

TÜRK SİNEMASINDA AİLE KURUMUNUN TEMSİLİ VE DÖNÜŞÜMÜ

Erman AKİLLİBAŐ - Kutalmıő Emre CEYLAN

OYUNLAŐTIRMANIN PAZARLAMADAKİ GÜCÜ

Ferdi AKBAŐ

TURİZMDE BÜTÜNLEŐTİRMENİN SALİHLİ (MANİSA) ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Onur SEMİZ

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ 19 MAYIS KUTLAMALARININ AYIN TARİHİ MECMUASI’NA YANSIMASI (1950-1955)

Hüseyin GÜNARSLAN

MYANMAR MÜSLÜMANLARININ TARİHİ

Elif İBŞİROĞLU BAYRAM

BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ŞİİRİN DÖNÜŞÜMÜ

Baőak BURAK

ADANA ULU CAMİ MİHRABI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Resul KÖSE

SOSYAL HİZMET TARİHİ BAĐLAMINDA MİLASLI İSMAIL HAKKI BEY’İN ALKOL BAĞİMLİLİĞİ VE KURTULMANIN ÇARELERİNE DAİR GÖRÜŐLERİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

